

Korupcia okolo nás

UŽITOČNÉ INFORMÁCIE
PRE OBYČIANKY

Korupcia okolo nás

UŽITOČNÉ INFORMÁCIE PRE OBČANOV

Cieľom tejto brožúry je zvýšiť prevenciu v oblasti korupcie a poskytnúť širokej verejnosti v zrozumiteľnej forme základné informácie o tom, čo sa považuje za korupciu, resp. o tom, aké konanie sa považuje za korupciu.

Brožúra poskytuje aj informácie ako majú občania postupovať v prípade, ak sú vystavení akémukoľvek korupčnému správaniu, kde môžu nahlasovať podozrenie z korupčného správania a iné praktické rady pre občanov.

Viete čo je korupcia?

Pojem korupcia nie je v slovenskom právnom poriadku presne definovaný prostredníctvom určitej jednotnacej definície, ktorá by vystihovala spoločné znaky všetkých rozličných foriem korupčného správania.

Vo všeobecnosti sa korupciou rozumejú protispoločenské a protiprávne javy vo verejnom aj súkromnom sektore, ktoré sú v oblasti trestného práva charakterizované najmä ako prijímanie úplatku, podplácanie a nepriama korupcia.

Pojem korupcia je širší ako pojem úplatkárstvo. Ukrývajú sa pod ním **trestné činy prijímania úplatku, podplácania, nepriameho úplatkárstva** a niekedy aj **zneužívania právomoci verejného činiteľa**.

Môže ísť aj o akékoľvek iné správanie osôb (voči osobám), ktorým sú zverené kompetencie vo verejnom alebo súkromnom sektore, ktoré odporuje povinnostiam vyplývajúcim z ich postavenia a **smeruje k získaniu nenáležitých výhod**.

Ide o také správanie sa, výsledkom ktorého je na jednej strane „spokojnosť“ nad poskytnutím nejakej neoprávnenej výhody a na strane druhej **poškodzovanie verejných záujmov** a verejnosti, teda „nespokojnosť“ ostatných. Niekde uprostred stojí obálka s patričným obnosom, dovolenka, auto, či iná nenáležitá výhoda. Správanie sa jednej strany (tej, ktorá úplatok poskytuje), ako aj druhej strany (tej, ktorá úplatok prijíma) je v rozpore so zákonmi a je teda trestnoprávne postihnuteľné.

Viete, že korupcia je trestný čin?

Skutkové podstaty trestných činov, ktoré chránia čistotu verejného života a objektivitu vybavovania vecí všeobecného záujmu upravuje v slovenskom právnom poriadku tretí diel ôsmej hlavy osobitnej časti Trestného zákona, ktorý je označený ako korupcia. Medzi trestné činy korupcie patria **prijímanie úplatku, podplácanie a nepriama korupcia**.

Prijímanie úplatku (§ 328 až § 331 Trestného zákona), znamená **žiadať, dať si sľúbiť, či prijať určité plnenie majetkovej alebo nemajetkovej povahy**, na ktoré by inak podplácaná osoba nemala nárok za to, **aby podplácajúcej osobe poskytla určité výhody**, spočívajúce v porušení svojich povinností vyplývajúcich zo zamestnania, povolania, funkcie alebo postavenia. Ide o tzn. **pasívnu korupciu**, **osoba sa necháva podplácať**.

Príklad

Člen komisie pre vyhodnotenie verejného obstarávania si žiada luxusnú dovolenku od jedného zo súťažiteľov, ak jeho ponuku bude hodnotiť ako víťaznú.

Podplácanie (§ 332 až § 335 Trestného zákona), znamená **sľúbiť, ponúknuť alebo poskytnúť určité plnenie majetkovej alebo nemajetkovej povahy zo strany podplácajúcej osoby**, na ktoré by inak pod-

plácaná osoba nemala nárok za to, **aby podplácajúcej osobe poskytla určité výhody**, spočívajúce v porušení svojich povinností vyplývajúcich zo zamestnania, povolania, funkcie alebo postavenia.

Ide o tzn. **aktívnu korupciu**, osoba podpláca.

Príklad

Štatút stavebnej firmy sľúbi predsedovi výberovej komisie, že ak bude mestský projekt rekonštrukcie parku pridelený jeho firme, táto následne predsedovi výberovej komisie za tretinovú cenu zrekonštruuje dom.

Nepriama korupcia (§ 336 Trestného zákona) je založená na **prijímaní úplatku osobou, ktorá má ďalej svojim vplyvom pôsobiť na iného, aby ten poskytol podplácajúcej osobe určité výhody**, spočívajúce v porušení svojich povinností vyplývajúcich zo zamestnania, povolania, funkcie alebo postavenia alebo na podplácaní takejto, na iného pôsobiacej osoby.

Príklad

Brat starostu si nechá sľúbiť opravu auta zadarmo, ak zariadi, že starosta nechá do predmetného servisu zaviesť plynovú prípojku;

Rodičia dieťaťa, ktoré súrne potrebuje operáciu, ponúkne peniaze známemu, aby ten presvedčil primára chirurgie, aby ich dieťa operoval prednostne.

Viete čo je úplatok ?

Úplatok je vec alebo iné plnenie majetkovej či nemajetkovej povahy, na ktoré nie je právny nárok (§131 ods. 3 Trestného zákona). **Na takúto vec či plnenie nie je právny nárok.**

Úplatok musí byť prijatý, žiadaný alebo daný si sľúbiť alebo sľúbený alebo poskytnutý v súvislosti s niektorým konkrétnym činom, ktorý patrí medzi trestné činy korupcie.

Za úplatok sa očakáva konanie porušujúce právne povinnosti konajúceho subjektu.

Úplatkom teda nie je plnenie (na ktoré nie je inak právny nárok), **za ktoré sa neočakáva konanie spočívajúce v porušovaní právnych povinností.**

Príklad

autor neformálne daruje svoju drahú knihu policajtovi, aby ho zaujal.

Výška úplatku (hodnota veci alebo plnenia majetkovej povahy vyjadriteľná v peniazoch) **nie je z hľadiska naplnenia znakov základnej skutkovej podstaty trestného činu rozhodujúca.**

Už len samotný fakt, že niekto žiada, resp. prijme neoprávnenú výhodu za výkon svojich povinností, je porušením povinností.

Nie je rozhodujúce ani to, či úplatkom bolo sledované poskytnutie nezákonnej výhody, resp. výhody, na ktorú nie je právny nárok, prípadne ktorá niekoho zvýhodňuje oproti inému alebo či úplatkom bolo sledované riadne plnenie si povinností.

Príklad

Zapísanie skúšky, na ktorej sa študent nezúčastnil;
Výhra vo verejnej súťaži;
Riadne vybavenie vkladu do katastra nehnuteľností.

Úplatkom teda **môže byť**:

- **vec hnutelná** (napr. peniaze, auto, šperk) alebo **nehnutelná** (napr. pozemok, byt, nebytový priestor);
- **plnenie majetkovej povahy** (napr. oprava domu, prenájom bytu za zvýhodnenú cenu);
- **plnenie nemajetkovej povahy** (napr. prednostné vybavenie pasu alebo vodičského preukazu).

Viete, že neoznámenie korupcie je trestné?

Akýkoľvek prejav korupcie je na Slovensku trestným činom. Povinnosť oznamovať korupciu je uložená v ustanovení **§ 340 ods. 1 Trestného zákona**, ktorý upravuje trestnú zodpovednosť za neoznámenie trestného činu. Podmienkou je, aby sa občan hodnoverným spôsobom dozvedel o tom, že bol spáchaný niektorý z trestných činov korupcie.

V súčasnosti je trestné nielen neoznámenie trestného činu korupcie, **ale aj jeho nepreukázanie**. Ustanovenie § 341 ods. 1 Trestného zákona **ukladá povinnosť oznámiť orgánom činným v trestnom konaní prípravu niektorého z trestných činov korupcie**.

S povinnosťou oznamovať korupciu, resp. trestnoprávnou zodpovednosťou za neoznámenie trestného činu súvisí aj **krivé obvinenie** a **krivá výpoveď** a **krivá prisaha** (§ 345 a § 346 Trestného zákona) tzv. iné formy rušenia činnosti orgánov verejnej moci.

Viete ako postupovať, keď chcete oznámiť korupciu?

Trestné stíhanie korupcie majú v rukách **výlučne štátne orgány**. Občania preto nemôžu podávať priamo na páchatel'ov obžalobu, **ale môžu** **polícii a prokuratúre oznamovať svoje podozrenia**.

Občan tak môže urobiť **ústne** na ktoromkoľvek útvere polície alebo na prokuratúre, **či písomne**.

Pri ústnom oznámení musí príslušný pracovník spísať zápisnicu, ktorú občan podpíše.

Písomné oznámenie nemá presne určenú formu. Stačí pravdivo a čo najpresnejšie opísať skutok, vrátane označenia páchatel'a, ak je oznamovateľovi známy a ďalších svedkov. K podaniu tiež môžu občania pripojiť rôzne listinné dôkazy (ich fotokópie), audio alebo videokazety s nahrávkami a pod. **Takéto podanie možno nazvať „Podnet na začatie trestného konania“** alebo **„Oznámenie o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že bol spáchaný trestný čin“**.

Oznamovateľ trestného činu v podaní uvedie aj svoje identifikačné údaje (meno, adresu trvalého pobytu, číslo telefónu a pod.) pre prípad, že by ho chceli vyšetrojúce orgány ešte vypočuť. Ak však má obavy, že by bol oznámením jeho totožnosti ohrozený jeho život alebo zdravie, nemusia sa jeho údaje v spise uvádzať. O tom, či sú tieto obavy opodstatnené, rozhodne prokurátor. Ak z oznámenia vyplývajú aj nejaké konkrétne poznatky, je polícia povinná vybavovať aj anonymné podania.

Časť oznamovateľov má obavy z prípadných právnych následkov, ak sa podozrivému nepodarí preukázať vinu. Ak si oznamovateľ preukázateľne vymýšľal a klamal, môže skutočne na súde skončiť on. **Aj krivé obvinenie je totiž trestné**. Ak boli uvedené iba pravdivé skutočnosti, nemá sa oznamovateľ čoho báť. Naopak, dôležité je vedieť, že trestnoprávnou zodpovednosť má aj ten (riziko hrozí tomu), kto sa hodnoverným spôsobom dozvedel o spáchaní niektorého z trestných činov korupcie a neoznámil to orgánom činným v trestnom konaní (polícia, prokuratúra, vyšetrovatelia).

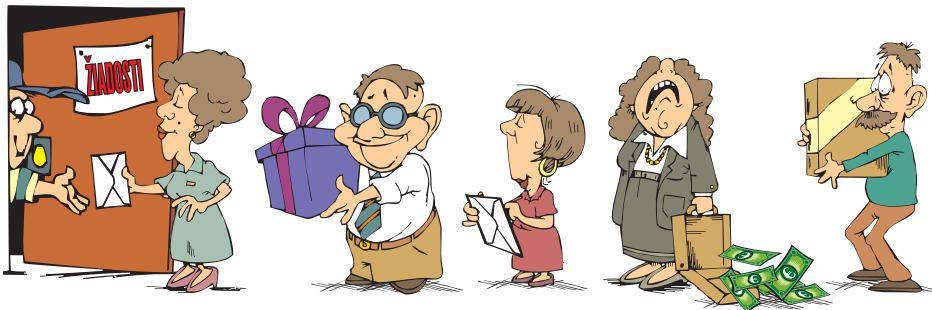
Naopak, pri trestných činoch nepriamej korupcie a podplácania **je možné vyhnúť sa trestnosti**, ak páchatel' úplatok poskytol alebo sľúbil len preto, že bol o to požiadaný **a urobil o tom dobrovoľne bez odkladu oznámenie orgánom činným v trestnom konaní**. Ide o ustanovenie § 86 písm. g) Trestného zákona, tzv. **účinná ľútosť**, ktoré zaručuje

beztrestnosť v prípade, ak občan sľúbil dať alebo dal úplatok, pretože bol o to požiadaný.

Pre splnenie podmienok na uplatnenie tohto ustanovenia zákon vyžaduje, aby občan

- poskytol úplatok alebo tento prisľúbil dať len preto, že bol o to požiadaný a
- informoval o celej udalosti sám, dobrovoľne a bez odkladu orgány činné v trestnom konaní alebo Policajný zbor.

Viete ako sa správať pri stretnutí s korupciou?

Každý občan má podľa Trestného zákona **povinnosť oznamovať trestné činy korupcie**. Najlepším „liekom“ je prevencia. Ponúkame prípady z bežného života:

Ak idem niečo vybavovať na úrad, či do podobného prostredia a na základe skúseností alebo z počutia mám obavu, že by som sa mohol stretnúť s korupciou, **zoberiem si so sebou na vybavovanie nejakého známeho**, pretože väčšina ľudí stratí chuť na korupciu, ak je prítomný svedok.

To isté platí aj naopak, ak očakávam napríklad ako zamestnanec úradu stretnutie s ľuďmi náchylnými na korupciu, priberiem do rozhovoru s nimi kolegu, alebo si ho zavolám až počas rozhovoru, ak mám dojem, že sa rozhovor vyvíja nepriaznivým smerom.

Čo však, ak mi niekto už ponúkne úplatok alebo ho odo mňa začne žiadať?

Do úvahy prichádzajú tieto situácie:

- ešte v zárodku, kedy nie je úplne zrejmé, o čo „korupčníkovi“ ide, **rázne preruším rozhovor a odídem**; alebo

■ **pokojne si ho vypočujem**, v žiadnom prípade mu **nič nesľúbim, dohodnem si s ním ďalšie stretnutie** a následne **skontaktujem príslušné policajné orgány**, ktoré ma pri ďalšom stretnutí vybaví potrebnou policajnou technikou i praktickými radami. **Zo zásady nič nepodnikám na vlastnú päsť, hlavne sa nesnažím nikoho nahrávať, pretože takto získané dôkazy by mohli byť nezákonné a následne v trestnom konaní nepripustné;**

■ **pošlem „korupčníka“ preč bez toho**, aby som mu **niečo sľuboval a neurobím nič pre jeho odhalenie**, pretože sa mi do toho nechce a myslím si, že by som mu aj taj nič nedokázal.

Toto je nesprávny názor, pretože okrem toho, že ním chtiac-nechtiac podporujem postoj „nič ma nezaujíma, nech sa svet okolo mňa zrúti“, dopúšťam sa tým zároveň **trestného činu neoznámenia (prípadne ne-prekazenía) korupcie**. Tiež nemôžem vedieť, či domnelý „korupčník“ nie je policajný provokatér, vďaka ktorému už na mňa „niečo majú“.

V prípade, keď ste boli požiadaní o úplatok je dôležité poznať tiež ustanovenie § 86 písm. g) Trestného zákona **o účinnej ľútosti**.

V minulosti prevládal silný pocit verejnosti, že s problémom korupcie sa občan nemôže obrátiť ani na políciu, ani na prokuratúru, ani na súdy, pretože „aj tam sú všetci skorumpovaní, iba čo si zle narobím“. Zastávame názor, že aj keď niekedy na tom môže byť kúsok pravdy, ide predovšetkým o dobre živený mýtus. **Verme trochu našim policajtom, prokurátorom a sudcom**. V 99% sú to slušní ľudia, ktorí tu nie sú preto, aby nám ubližovali, ale aby pomohli „skrotiť živly“, ktoré ohrozujú nás všetkých i samotné základy spoločnosti.

Viete na aké inštitúcie sa môžete obrátiť

ak sa stretnete s korupciou?

Úrad vlády SR – sekcia kontroly a boja proti korupcii Odbor Centrálny kontaktný útvar OLAF a boj proti korupcii

Námestie slobody 1 813 70 Bratislava 1
tel.: 02/ 57 295 562, 02/ 57 295 554 fax: 57 295 564
e-mail: bpk@vlada.gov.sk
www.bojprotikorupcii.vlada.gov.sk

Príslušnosť: Odbor vo svojej pôsobnosti zabezpečuje úlohy štátnej politiky v oblasti boja proti korupcii, transparentnosti procesov a znižovania možnosti korupčného správania najmä prostredníctvom leģislatívnej činnosti.

Úrad špeciálnej prokuratúry – Generálnej prokuratúry SR

Štúrova 2, 812 85 Bratislava
tel.: 033/6903171 fax: 033/6903189
www.genpro.gov.sk

Príslušnosť: Úrad špeciálnej prokuratúry vykonáva dozor nad zachovávaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní, trestne stíha osoby podozrivé zo spáchania trestných činov a uplatňuje oprávnenia prokurátora v konaní pred súdom, a to vo veciach, ktoré patria do právomoci Špecializovaného trestného súdu.

Úrad boja proti korupcii – Prezídium Policajného zboru

Račianska 45, 812 72 Bratislava
sídlo: Novosvetská 8, Bratislava
tel.: 09610 56 201(sekretariát) fax: 09610 56 204
e-mail: korupcia@minv.sk
www.minv.sk

Príslušnosť: Úrad je príslušný odhaľovať a vyšetrovať všetky trestné činy korupcie; hospodárske trestné činy a trestné činy proti majetku, ak bola spôsobená škoda alebo získaný prospech vo výške najmenej 10.000-násobku minimálnej mzdy a preverovať podozrenia z trestnej činnosti osôb požívajúcich imunitu v súvislosti s ich právomocou a zodpovednosťou.

Odbor boja proti korupcii Bratislava

Prezídium Policajného zboru
Račianska 45 812 72 Bratislava
tel.: 09610 56 371 (sekretariát) fax: 09610 59 151
e-mail: korupcia@minv.sk
www.minv.sk

Odbor boja proti korupcii Západ – Nitra

P.O.BOX 13/C 949 01 Nitra
sídlo: Osvaldova 1, 949 01 Nitra
tel.: 096130/6601 (sekretariát) fax: 096130/6609
e-mail: ubpkz@minv.sk
vyšunuté pracovisko Trnava
A. Žarnova 28, 917 01 Trnava
tel.: 096110/6601 fax: 096130/6609
vyšunuté pracovisko Trenčín
Jilemnického 1, 911 01 Trenčín
tel.: 096130/6601 fax: 096130/6609

Odbor boja proti korupcii Stred – Banská Bystrica

Partizánska cesta 106, 974 64 Banská Bystrica
tel.: 096160/6601 (sekretariát) fax: 096160/6609
e-mail: ubpks@minv.sk
vyšunuté pracovisko Žilina
Bánovská cesta 3, 010 01 Žilina
tel.: 096120/6601 fax: 096160/6609

Odbor boja proti korupcii Východ – Košice

Rastislavova 69, 040 01 Košice
tel.: 09619/66001 (sekretariát) fax: 09619/66009
e-mail: ubpkv@minv.sk
vyšunuté pracovisko Humenné
Nemocničná 1, 066 01 Humenné
tel.: 096182/3660 fax: 096182/3669
vyšunuté pracovisko Poprad
29. augusta 12, Poprad
tel.: 096189/6625 fax: 096189/6629

Milí občania,

ak ste sa dostali až na záver, za váš záujem a trpezlivosť ďakujeme.

Ak sme vás aspoň trochu zaujali, avšak stále niečo hľadáte, viac informácií nájdete na internetovej stránke Úradu vlády SR, odboru Centrálny kontaktný útvar OLAF a boj proti korupcii:

www.bojprotikorupcii.vlada.gov.sk

